

บทที่ 13 ศิลปะวิจักขณ์

ศิลปะวิจักขณ์ (Appreciation)

ในช่วงชีวิตของมนุษย์เราแต่ละคนที่ได้ดำรงอยู่โดยล่วงกาลผ่านวัยมาเป็นลำดับจนถึงวัยผู้ใหญ่เต็มตัว มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อเหตุผลที่จะดำรงชีวิตอยู่ต่อไป จะไม่มีใครที่ปฏิเสธได้เลยว่า มีเหตุการณ์อันน่ารัก น่าชัง และน่าเศร้าต่าง ๆ ในชีวิตของมนุษย์เองและในธรรมชาติ ซึ่งไม่ว่าจะเป็นประสบการณ์ที่ได้รับการถ่ายทอดบอกเล่ากัน ด้วยบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร หรือแม้ด้วยการวาดเป็นรูปภาพ โดยที่สภาวะแห่งเหตุการณ์เหล่านั้น เป็นไปโดยเหตุปัจจัยแห่งธรรมชาติของมันเอง มิได้เกิดขึ้นมีขึ้นในตัวผู้เล่า หรือผู้เขียนหรือวาดภาพเอาไว้เลยก็ตาม แต่เหตุการณ์ต่าง ๆ นั้น มีอยู่โดยธรรมชาติของตัวมันเอง พร้อมกับมีการคลี่คลายขยายตัวเปลี่ยนแปลงไปตามกฎแห่งความจำเป็น (The Law of Necessity) หรือที่เรียกว่ากฎแห่งสภาวะวิสัย (Objectivity)

ในสายแห่งการถ่ายทอดอารยธรรมทางปัญญาของมนุษย์นั้น หากบรรดาผู้เล่า ผู้เขียนหรือผู้วาดภาพทั้งหลาย ไม่มีความชัดเจนต่อประสบการณ์จริงของชีวิต ไม่เข้าใจต่อภาวะความเป็นอยู่ของเพื่อนมนุษย์รวมทั้งตัวเขาเอง ไม่เคยรู้ว่าอะไรคือความรักและความแค้นอะไรคือความชื่นชมยินดีและความเศร้าสลด รสแห่งความสุขและความทุกข์ในชีวิตคืออย่างไรเป็นต้นแล้ว เขาจะไปวาดไปเขียนไปเล่าให้คนอื่นเข้าใจตามความเป็นจริงได้อย่างไร เพราะฉะนั้น ประสบการณ์แห่งชีวิตจริงของมนุษย์พร้อมกับสิ่งแวดล้อมโดยธรรมชาตินั้นเองเป็นต้นกำเนิดที่แท้จริงของศิลปะ อันหมายถึงชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ และชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์นี้เองที่เป็นสิ่งที่กำหนดมันสมองในความเป็นอัจฉริยภาพของศิลปิน

แต่ความรู้สึกในประสบการณ์แห่งชีวิต มิใช่เฉพาะแต่หมายถึงความรู้สึกที่ได้จากอวัยวะรับสัมผัสเพียงเท่านั้น หากแต่ยังรวมทั้งความรู้สึกด้วยสติปัญญาและการปฏิบัติอันมีความรัก ความปรารถนา และอุดมคติด้วย โดยสรุปก็คือ ความรู้สึกของมนุษย์และความเป็นมนุษย์นั้นจะเกิดขึ้นดำรงอยู่ และจะเปลี่ยนแปลงอย่างไร ก็ขึ้นอยู่กับกฎแห่งความจำเป็นโดยธรรมชาติของมันเอง อนึ่ง

มักมีความเข้าใจกันผิดอยู่เสมอว่า การเห็นโลกของศิลปะเป็นเพียงสี่เส้น เสียงที่สลับซับซ้อนกัน การสร้างสรรค์งานศิลปะก็อาศัยแต่อำนาจการบันทาลใจที่เร้นลับและการจินตนาการอันลึกลับ ซึ่งถือกันว่าเป็นผลงานของจิตใจเท่านั้น ซึ่งทรรศนะเช่นนี้ เป็นส่วนแห่งการผลัดกันตนเองให้ติดอยู่กับความฝันเป็นรากเหง้าของทฤษฎีศิลปะเพื่อศิลปะ กลายเป็นตัวกำหนดให้ยึดติดในอัตตาของตนเองว่า เป็นมนุษย์ที่เหนือมนุษย์

โดยเหตุนี้ แหล่งกำเนิดที่แท้จริงของศิลปะ คือชีวิตที่เป็นจริงของมนุษย์ซึ่งอยู่บนรากฐานแห่งการคลี่คลายขยายตัวในทางสังคมของมนุษย์ ซึ่งเป็นความจริงแห่งสภาวะวิสัย (Objective)

ศิลปะวิภาษณ์คืออะไร

ความรู้ค่าทางศิลปะ หมายถึงอำนาจทางความคิดและจิตใจที่ทำให้รู้จักนิยม หรือเข้าใจค่าของศิลปะได้ถูกต้องอันควรแก่ศิลปะนั้น เป็นความซาบซึ้งในคุณค่าโดยมีพื้นฐานมาจากความเข้าใจในแนวทางของศิลปะอย่างแจ่มแจ้ง ความรู้ในคุณค่าอาจเป็นสิ่งที่เกิดจากการฝึกฝนอบรมในแนวทางที่ถูกต้อง มาตรฐานการศึกษาของสังคมจึงมีส่วนสำคัญมากในการสร้างสำนึกและเห็นความสำคัญของคุณค่าในศิลปะ ความเข้าใจในจุดประสงค์ของศิลปะเป็นแนวทางไปสู่การวิจารณ์ศิลปะที่ถูกต้องและเป็นธรรมด้วย

ที่จริงแล้วศิลปกรรมทุกชิ้นที่ศิลปินสร้างขึ้น ล้วนมีคุณค่าอยู่ในตัวมันเองแล้ว แต่คุณค่าที่ปรากฏจะเป็นที่ยอมรับกันได้เพียงไร ก็ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขกฎเกณฑ์ของแต่ละบุคคลอันเป็นพื้นฐานที่จะนำมาเป็นเครื่องวัดหรือตัดสินคุณค่า รวมทั้งระดับจิตที่มีประสบการณ์ในทางศิลปะด้วย คุณค่าในแง่ต่าง ๆ ได้กล่าวไว้แล้วในบทว่าด้วยคุณค่าของหนังสือเล่มนี้

โดยปกติ เมื่อคนในสังคมเขาไปชมงานแสดงศิลปกรรมครั้งใด ๆ ก็ตาม มักตั้งความหวังไว้เสมอว่า ผลงานที่ตนเข้าไปชมนั้นจะต้องให้ความเข้าใจกระจ่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวหรือรูปแบบ รวมทั้งความหมายที่ศิลปินมุ่งแสดงไว้ แต่เมื่อเห็นผลงานในทางรูปธรรมที่พอจะเข้าใจได้ ก็จะรู้สึกเกิดความภาคภูมิใจว่าตนเองก็มีความสามารถมีส่วนร่วมในอารมณ์ของศิลปินที่ปรากฏในผลงานนั้น ๆ แต่หากพบกับผลงานที่ศิลปินมุ่งแสดงไปในทางนามธรรม ก็จะรู้สึกว่าตนเองพัฒนาไม่ถึง มีพื้นฐานในทางศิลปะยังไม่พอ จึงไม่เข้าใจอะไรได้และที่ร้ายยิ่งไปกว่านั้นอีกพาลเบื่อหน่ายที่จะรู้ต่อไป ซึ่งไม่เป็นผลดีแก่พัฒนาชีวิตในทางศิลปะเลย ที่แท้แล้วศิลปะที่ศิลปินสร้างขึ้นนั้น มิใช่เป็นสิ่งเหลือวิสัยที่คนธรรมดาสามัญจะเข้าใจได้ ศิลปกรรมทุกอย่างที่เกิดจาก

การสร้างสรรคของศิลปินนั้น เป็นผลแห่งประสบการณ์ชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ ของสังคมที่ศิลปินมองเห็นนั่นเอง

การจะดูศิลปะให้เข้าใจได้ จำเป็นต้องทราบกระบวนการของการสร้างสรรค์ศิลปะใน 3 ส่วนใหญ่ ๆ⁽¹⁾ คือ

1. ศิลปินผู้สร้าง
2. ผลงานที่สร้าง
3. ผู้ชมผลงาน

ในการดูผลงานศิลปะแต่ละครั้ง ผู้ชมจะต้องทำความเข้าใจในกระบวนการสร้างสรรค์ทั้งในด้านวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบ รวมทั้งสาเหตุที่ทำให้ศิลปินสร้างนั้น มีความรู้สึกนึกคิดอย่างไรจึงสร้างศิลปะนั้นขึ้น เป็นต้น

ความเข้าใจของผู้สร้างสรรคงานศิลปะ

มีปัญหาที่จะต้องตั้งเป็นประเด็นถามตนเอง เพื่อพยายามเข้าถึงผลงาน เช่น วัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์งานชิ้นนี้ มีอะไรเป็นแรงบันดาลใจ มีความรู้สึกนึกคิดของตนเองอย่างไร แสดงความหมายอย่างไร อาศัยสื่อหรือแบบในการสร้างอย่างไร สื่อแบบ เนื้อหาเส้น สี ที่ใช้นั้นสามารถชี้แทนความรู้สึกได้อย่างไร เป็นต้น

แต่โดยปกติแล้ว ความเข้าใจผลงานศิลปะระหว่างเจตจำนงของศิลปินกับผู้ชมผลงาน มักสวนทางกันเสมอ ในกรณีนี้จะว่าใครเป็นผู้บกพร่องหรือไร้ความสามารถในการสร้างสรรค์เพื่อถ่ายทอดความหมาย หรือพัฒนาภูมิปัญญาสามารถในการดูศิลปะไม่เพียงพอ หรือกล่าวง่าย ๆ พัฒนาหัวไม่ถึงของตนเอง ย่อมมีส่วนผิดและถูกได้พอ ๆ กัน ปัญหาเพื่อความอยากรู้อยากเห็นของผู้ชมผลงาน ของผู้เฝ้าแสวงหาปัญญาก็มีทางที่จะเป็นไปได้ และทางที่ดีที่สุดก็คือ การทำความเข้าใจในระหว่างผู้สร้างสรรคงานกับผู้ชมงานนั่นเอง ในงานแสดงนิทรรศการผลงานศิลปะ ก็เป็นโอกาสที่จะได้พบกันระหว่างทั้งสองฝ่ายอยู่แล้ว แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ชมผลงานก็จำเป็นต้องพัฒนาพื้นฐานเพื่อความเข้าใจอยู่นั่นเอง และจะต้องมีปัญหาในระหว่างผู้ชมด้วยกันเอง ซึ่งไม่มีทางเข้าใจเป็นอย่างเดียวกันได้ทั้งหมดทุกแง่ทุกมุมในการดูผลงานชิ้นเดียวกันเอาเป็นว่ามีความเข้าใจด้วยการมองเห็นภาพรวมกว้าง ๆ ตรงกันได้

(1) ประเสริฐ ศิลรัตน, ความเข้าใจในศิลปะ, สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์ 2525 หน้า 87

ในด้านของแรงบันดาลใจที่จะก่อให้เกิดการคิดสร้างสรรค์งานของศิลปิน ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า แหล่งกำเนิดอันแท้จริงของศิลปะ คือ ชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ในสังคมนั่นเอง ซึ่งตั้งอยู่บนฐานแห่งความคลี่คลายขยายตัวทั้งทางเศรษฐกิจสังคม ซึ่งเป็นความจริงทางสภาพวิสัย (Objective) พฤติกรรมแห่งชีวิตของมนุษย์ที่แสดงออก ไม่ว่าในกิจกรรมใด ๆ ต้องเกิดจากแรงกระตุ้นซึ่งเป็นสิ่งเร้า หรือแรงบันดาลใจของความคิด ก่อให้เกิดความคิดที่จะสนองตอบ กลายมาเป็นการสร้างสรรค์ศิลปะ แรงบันดาลใจนั้นอาจเป็นได้ทั้งภายในและภายนอก ในภายในได้แก่ อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด รวมทั้งความต้องการ ความอยาก ความปรารถนาด้วย ส่วนแรงกระตุ้นภายนอก ได้แก่สภาพแวดล้อมทางสังคมหรือธรรมชาติที่ชีวิตต้องเกี่ยวข้องกับอยู่โดยตรง เช่น ชีวิตสัตว์ในธรรมชาติ ปრაกฏการณ์ต่าง ๆ เป็นต้น

แม้ในหมู่ศิลปินเอง การแปลความหมายแรงบันดาลใจโดยอาศัยเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกของชีวิต ย่อมแตกต่างกันไป แรงบันดาลใจภายในก่อให้เกิดความคิดการจินตนาการในรูปต่าง ๆ แล้วต้องการถ่ายทอดความรู้สึกของตนเองออกมา พื้นฐานแห่งความคิดที่คุ้นสมบัติที่มีอยู่เดิม คือความโน้มเอียงทางจิตซึ่งได้รับสั่งสมอบรมสืบทอดต่อม้ามมาในสายสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมนั่นเอง ก็เป็นมรดกที่มีอิทธิพลมากเช่น ประสบการณ์เกี่ยวกับความรัก ความทุกข์ยากของชีวิตและสังคม รวมทั้งโชคชะตาแห่งชีวิตที่เป็นไปในลักษณะต่าง ๆ กัน ในส่วนที่เป็นแรงบันดาลใจภายนอก ก็ปรากฏออกมาในรูปของการสร้างสรรค์วัตถุที่มีอยู่ธรรมชาติ เช่น ภาพทิวทัศน์ น้ำตก นกร้อง สายลม แสงแดด พระอาทิตย์ตก แสงเดือนแจ่มกระจ่างในยามค่ำคืนที่สงบเยือกเย็น เป็นต้น เกิดความซาบซึ้ง ลุ่มหลง ประทับใจ ปลดปล่อยตนเองไปกับความสวยงามของภาพธรรมชาติที่ประสมนั้น แล้วเพียรพยายามถ่ายทอดภาพแห่งความรู้สึกอันล้ำลึกนั้นออกมาเป็นศิลปวัตถุ ทั้งโดยภาพเขียน หรืองานทางวรรณกรรม เพื่อให้ผู้อื่นได้รับความลึกนั้นด้วย เพราะพฤติกรรมแห่งการสร้างสรรค์งานศิลปะเช่นนี้เองที่เพลโตเรียกว่า ศิลปะคือการลอกเลียนแบบธรรมชาติ

แต่โดยพื้นฐานแห่งความเป็นจริงแล้ว ชีวิตจริงนั่นเองเป็นสิ่งกำหนดและเป็นที่มาของศิลปะ และบรรดาศิลปะทั้งหมดที่เคยมีมาในประวัติศาสตร์แห่งอารยธรรมของมนุษย์ตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันล้วนเป็นผลสำเร็จจากฝีมือของมนุษย์ทั้งสิ้น นี้เองเราจึงแน่ใจได้ว่าธรรมชาติแม้จะงดงามหรืออัปลักษณ์ตามความรู้สึกของมนุษย์สักเพียงใด มันก็เป็นไปตามพฤติกรรมแห่งเหตุปัจจัยของธรรมชาติเอง ไม่ใช่การสร้างสรรค์ของมนุษย์ แต่ศิลปะเป็นฝีมือแห่งการสร้างสรรค์ของมนุษย์โดยเฉพาะและเพียงมนุษย์จำพวกเดียวบนพื้นพิภพนี้เท่านั้น เพราะฉะนั้นชีวิตจริงต้องสูงกว่าศิลปะเสมอ

เรามักมีปัญหากฎเกี่ยวกันอยู่เสมอว่า ศิลปะเพื่อชีวิตหรือชีวิตเพื่อศิลปะ ก็แน่ละอาจเกี่ยวกันจนหาข้อยุติที่น่าพอใจทั้งสองฝ่ายไม่ได้ เพราะต่างฝ่ายก็มีเหตุผลสนับสนุนด้วยกันพอ ๆ กับปัญหาโลกแตกอื่น ๆ นั้นแหละ แต่หากเราจะตั้งประเด็นถามว่าใครเป็นผู้สร้างศิลปะ? และใครเป็นผู้เสนออรรถรสของศิลปะ? ก็ต้องตอบได้โดยไม่ต้องสงสัยว่า คนนั้นแหละเป็นผู้สร้างศิลปะ และเป็นผู้เสนออรรถรสของศิลปะ ทั้งนี้เพราะชีวิตของมนุษย์ทั้ง ๆ ที่เป็นสัตว์โลกชนิดหนึ่งในบรรดาสรรพชีพววมโลก แต่ชีวิตมนุษย์เป็นธรรมชาติที่ถูกสัญชาตญาณครอบงำน้อยที่สุด นี่เองทำให้ชีวิตของมนุษย์ได้เปรียบ ในการพัฒนาคุณค่าของชีวิตและความเป็นอยู่ของตนได้มากกว่า สัตว์โลกชนิดอื่น ซึ่งดำรงอยู่ด้วยสัญชาตญาณเพียงด้านเดียว

ในโลกตะวันตก ก็มีปัญหาโลกแตกที่ถกเถียงกันมาจนปัจจุบันเช่นเดียวกัน คือศิลปะเพื่อศิลปะ หรือศิลปะเพื่อชีวิต และต่างฝ่ายต่างก็มีเหตุผลให้ถกเถียงกันได้โดยไม่มีข้อยุติเหมือนกัน หากยืนอยู่กันคนละข้างทางสุดโต่ง โดยไม่มองหาจุดประสานกึ่งกลาง ปัญหานี้ก็พอ ๆ กับปัญหาเอกนิยมแบบสุดโต่งนั่นเอง ที่ว่าความงามอยู่ที่จิตหรืออยู่ที่วัตถุ ซึ่งต่างก็ยืนยันเหตุผลกันได้ทั้งสองฝ่ายโดยไม่มีข้อยุติ

ฝ่ายศิลปะเพื่อชีวิต เห็นว่า ศิลปะกับชีวิตมีส่วนสัมพันธ์กัน ศิลปะเกิดขึ้นมาได้โดยมีชีวิตมนุษย์เป็นมูลฐาน ปัญหาชีวิตนานาประการทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ที่เป็นสิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ ศิลปะเป็นผลสะท้อนของชีวิต ชีวิตมนุษย์มีความทุกข์และเป็นสุขเพียงใด ศิลปะก็ย่อมแสดงให้เห็นความสับสนและความงดงามได้เพียงนั้น คุณค่าของศิลปะมีอยู่ได้ก็โดยที่ฝ่ายศิลปะได้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตจริงของมนุษย์ และอาจวัดได้ก็โดยความหมายของศิลปะที่มีต่อมนุษย์นั่นเอง หากว่าไร้ความหมายต่อชีวิตมนุษย์แล้ว ศิลปะก็เป็นสิ่งไร้ค่าโดยประการทั้งปวง ในโลกสังคมนิยมจะพยายามตระหนักในปัญหานี้มากกว่าฝ่ายโลกเสรี ตามทรรศนะวัตถุนิยมวิภาษวิธี คำว่าความงดงาม ความรู้สึกเป็นเรื่องของความเป็นเลิศทางสุนทรีย์ของสิ่ง เป็นสภาวะวิสัยแต่ความซาบซึ้งในความงามนั้นเป็นสิ่งสัมพัทธ์ต่อชนชั้น ดังนั้น ศิลปะจึงถูกแสดงนัยความหมายในความดัดรรนต่อสู่ทางชนชั้น มูลกำเนิดของศิลปะและความสัมพันธ์ต่อชีวิตของคนเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง พอ ๆ กับคุณภาพต่าง ๆ ทางสุนทรีย์โดยความบริสุทธิ์ของมัน ศิลปะให้ความปรากฏเหมือนกับเป็นปรากฏการณ์ทางสังคม ตามที่ศิลปะปรากฏเฉพาะเหมือนกับเป็นการสะท้อนสภาพความคิดของ ความสำนึกทางชนชั้นได้ถูกละทิ้งไป ศิลปะจึงเป็นที่ยอมรับนับถือว่า เป็นภาพสะท้อนของความจริง แต่มีไซ่เหมือนกับจินตนาการในกระจกเงา เพราะภาพสะท้อนในกระจกเงาเป็นผลแห่งวิทยา-

ศาสตร์ หนึ่ง สุนทรียนิยมบริสุทธิได้มองข้ามความสัมพันธ์ศิลปะกับชีวิตไปเสีย⁽¹⁾

ในฝ่ายศิลปะเพื่อศิลปะแล้ว ก็เห็นว่า คุณค่าของศิลปะมีอยู่ในตัวมันเอง ไม่จำเป็นและไม่ควรอย่างยิ่งที่จะวัดด้วยความหมายของชีวิต ไม่ควรและไม่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะนำชีวิตเข้ามาเกี่ยวข้องกับศิลปะ เพราะชีวิตเป็นของต่ำ ศิลปะเป็นของสูงเป็นสิ่งบริสุทธิ์ และเป็นสิ่งนิรันดร์ ชีวิตจะทำให้ศิลปะเสื่อมคุณค่าของมันเอง เพราะศิลปะมีสภาพสูงส่งเหนือความเป็นอยู่ของมนุษย์ นี่ก็เป็นทรรศนะสุดโต่งอีกข้างหนึ่ง และก็มีเหตุผลที่ถกเถียงกันได้โดยไม่มีข้อยุติเช่นเดียวกัน ในกรณีเช่นนี้ หากจะยอมรับเหตุผลกันว่า ศิลปินผู้สร้างสรรค์งานศิลปะนั้น ต้องเป็นบุคคลอัจฉริยะที่มีความรู้สึกนึกคิด มีความไวในอารมณ์ มีอารมณ์อ่อนไหว มีความสามารถในการจินตนาการได้ดี ดีกว่าคนธรรมดาสามัญมากมายนัก แม้ว่าจะมีเหตุผลกันว่า ทุกคนเป็นศิลปินโดยกำเนิดก็ตาม แต่ความเป็นศิลปินของคนทั่วไปนั้น เป็นไปในระดับพื้นฐานของกิจกรรมแห่งชีวิตประจำวันของเขาเท่านั้น ยังวนเวียนเกี่ยวข้องกับกรยึดติดอยู่ในตัวเองมากกว่า ซึ่งเป็นผลประโยชน์ที่ต้องแข่งขันกันอยู่ในโลกสังคม โดยเฉพาะในเรื่องกาม เกียรติ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน ที่สมมติกันอยู่ในโลกสังคมนี้ ทั้ง ๆ ที่สิ่งเหล่านี้ โดยตัวมันเองแล้ว มิได้มีความหมายมากไปกว่าวัตถุชนิดอื่น ๆ ที่มีอยู่ดาษดื่นเลย นี่เองคือความแตกต่างกันในชีวิตของคนทั่วไปกับศิลปิน เราอาจยกให้ว่า ศิลปะเพื่อศิลปะนั้นเป็นโลกของศิลปินที่แท้จริง ที่เขามีอัจฉริยภาพในการเข้าถึงและที่ชื่นชมอยู่กับสภาพแห่งความบริสุทธิ์นั้น แต่อัจฉริยภาพที่มีอยู่ในหัวใจของศิลปิน มีสายตาที่แหลมคมที่จะมองเข้าไปถึงความจริงของธรรมชาติของสรรพสิ่งนั้น สะท้อนผลแห่งความอ่อนโยน ความเอื้ออารีทางจิตวิญญาณ ให้ฉายแสงแห่งความงามของศิลปะมาให้มวลมนุษย์ได้รับรู้ซึ่งโดยที่แท้จริง ในสารบบแห่งความคิดของศิลปินที่แท้จริง ไม่มีทั้งความงามทั้งความอัปลักษณ์ มีแต่การประสานกลมกลืนและกระแสนแห่งการเคลื่อนไหวไปตามกฎเกณฑ์ของความจำเป็นในกฎของธรรมชาติเอง

ในเรื่องนี้ ชาร์ตส์ กล่าวว่า งานศิลปะมิใช่สิ่งเป็นจริง ภาพเขียนทางกายภาพนั้น เช่น แจกัน ภาพวาด กรอบรูป เป็นต้น ที่แท้จริงโดยสภาวะแล้ว เป็นความไม่จริง เช่นเดียวกับโครงรูปนั่นเอง ซึ่งไม่อาจมีประสบการณ์ได้ด้วยสัญชาตญาณธรรมดา แต่จะต้องถูกเพ่งพินิจได้ไม่ใช่ในทัศนคติแห่งชีวิตจริง แต่เป็นสิ่งพิจารณาในทัศนคติที่ไม่จริงหรือเป็นเพียงการจินตนาการ....ความซาบซึ้ง

(1) Michael Macnamara, World-Picture, 1976 P. 63

ในสิ่งใด ๆ ในทางสุนทรีย คือการประกอบวัตถุในจินตนาการด้วยแจกันตัวจริง แต่คุณภาพต่าง ๆ ของวัตถุทางสุนทรียจะเป็นสิ่งซาบซึ้งได้ก็ในฐานะเป็นส่วนผสม (ซึ่งไม่จริง) ชาร์ลส์ จึงเห็นว่าสิ่งที่แท้จริง ไม่เคยเป็นสิ่งสวยงาม เพราะความงามเป็นคุณค่าที่เปิดเผยตัวเองต่อสิ่งสมมติขึ้นเท่านั้น แต่ก็ยอมรับว่าเราอาจรับเอาทัศนคติที่เป็นสุนทรียในวัตถุที่เป็นจริงได้ แต่ว่าวัตถุนั้นทำหน้าที่ในฐานะเป็นสิ่งอุปมาของมันเองเท่านั้น เพราะฉะนั้นคุณค่าทางสุนทรียที่เกี่ยวข้องอยู่กับสิ่งที่คิดขึ้นนั้นไม่เหมือนกับคุณค่าทางศีลธรรม ซึ่งเกี่ยวข้องอยู่กับพฤติกรรมในความเป็นจริง⁽¹⁾

ความเข้าใจในผลงานศิลปะ

การที่จะเข้าใจผลงานศิลปะแต่ละชิ้นที่ดูนั้น จะต้องทำความเข้าใจถึงเรื่องราวจากรูปแบบ เทคนิค วัสดุและวิธีการสร้าง คุณค่ารวมทั้งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการประเมินคุณค่า

ในรูปแบบที่ปรากฏ เป็นส่วนแรกที่จะรับรู้และสัมผัสได้ด้วยตาตนเอง รูปแบบอาจมีลักษณะเป็นรูปธรรมหรือเป็นนามธรรม ผู้ดูอาจอาศัยประสบการณ์ที่มีอยู่เดิมของตนในการเปรียบเทียบ หรือคาดคะเนความจริงได้ แม้จะเป็นสิ่งไม่ตรงกันทีเดียวก็ตาม แต่ก็พอเป็นหลักในการคาดคิดเปรียบเทียบกันได้บ้าง การทำความเข้าใจรูปแบบลักษณะนี้มีได้ 2 แนว คือ⁽²⁾

1. ดีความเข้าใจของตนเอง โดยไม่ต้องคำนึงถึงความถูกต้อง ความผิดไปจากจุดประสงค์ของผู้สร้าง การตีความในแนวนี้ผู้รับรู้สามารถใช้จินตนาการของตนเองได้อย่างเต็มที่และเพลิดเพลินอยู่ในโลกแห่งความคิดคำนึงของตัวเอง ในการสร้างเรื่องราวขึ้นโดยอาศัยข้อมูลจากผลงาน เช่นเดียวกับการฟังเสียงนกร้อง ผู้รับรู้อาจเกิดความเพลิดเพลินจากเสียงนั้น อาจเป็นเสียงกระซิบเสียงพริ้วรำพันบอกความในใจแก่กัน หรืออาจเป็นเสียงตัดพ้อต่อว่า หรือเสียงก้องกู่เรียกพวกพ้องและเสียงอื่น ๆ ซึ่งโดยที่แท้จริงแล้วเป็นจินตนาการที่ผู้รับรู้สร้างหรือคาดการณ์ อาจไม่ตรงกับจุดประสงค์ที่แท้จริงของนกที่เปล่งเสียงสื่อความหมายแก่กันเลยทีเดียว

การตีความในลักษณะนี้ เด็กมักสามารถตีความได้ดีกว่าผู้ใหญ่ ทั้งนี้เพราะเด็กอยู่ในโลกแห่งจินตนาการและโลกของตน โดยไม่ต้องคำนึงถึงความผิดเมื่อเปรียบเทียบกับสิ่งที่เป็นอย่างจริง ส่วนผู้ใหญ่จะถูกกฎเกณฑ์ต่าง ๆ บั่นทอนความกล้าออกไปจากจิตใจตลอด เนื่องจากการเรียนรู้

(1) Ibid. PP. 106-107

(2) ประเสริฐ ศิลรัตน, ความเข้าใจศิลปะ หน้า 91

กฎเกณฑ์ที่ยังมากเท่าไร ความเป็นตัวของตัวเองก็ยังยิ่งดูลดลงเท่านั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการอยู่เป็นสังคมของผู้ใหญ่ มักจะไม่เป็นโลกส่วนตัวได้มากเท่ากับเด็ก ดังนั้น การตีความแม้จะสามารถสร้างจินตนาการขึ้นโดยไม่ต้องคำนึงถึงกฎเกณฑ์ใด ๆ ก็ยังอดไม่ได้ที่จะคิดคำนึงถึงความหมายที่แท้จริงของจุดประสงค์ของผู้สร้าง อีกทั้งอาจเกรงไปว่าการตีความเข้าใจของตนนั้น เมื่อแสดงออกไปแล้วเกิดไม่มีผู้ใดเห็นคล้อยตามด้วย ก็จะอยู่ในโลกแห่งความคิดคำนึงตามลำพัง ซึ่งตามเป็นจริงในทางจิตวิทยาแล้ว การอยู่ตามลำพังกับความคิดของตนเอง ผู้ใหญ่มักมีความกลัวมากกว่าเด็ก ด้วยเหตุนี้ จึงมักหวาดหวั่นไม่กล้าแสดงความคิดเห็น จึงโยนปัญหาของตนเองไปให้พรสวรรค์หรือขีดขั้นแห่งการพัฒนาไม่พอเพียง เป็นต้น

2. การตีความโดยทำความเข้าใจกับเรื่องราวจากรูปแบบให้ได้ความเป็นจริงที่ผู้สร้างต้องการแสดง การตีความในลักษณะนี้จะต้องมีข้อมูลที่แท้จริงก่อน ซึ่งได้กล่าวมาแล้วในตอนแรกนั่นเอง

ส่วนในด้านของเทคนิค วิธีการ วัสดุ รวมทั้งคุณค่าและมาตรฐานต่าง ๆ ที่ใช้ในการประเมินคุณค่าด้วย เช่น ศิลปกรรมที่จะรับรู้มันอยู่ในศิลปะประเภทไหน เป็นจิตรกรรมปฏิมากรรมหรือสถาปัตยกรรม เป็นต้น ศิลปกรรมแต่ละประเภทจะใช้วัสดุไม่เหมือนกัน จิตรกรรมส่วนใหญ่จะใช้วัสดุประเภทสี และสีแต่ละชนิดก็แตกต่างกันไปตามคุณสมบัติทางกายภาพ เช่น สีน้ำมีลักษณะโปร่งใส สีน้ำมันมีลักษณะทึบแสง เป็นต้น ส่วนงานด้านปฏิมากรรม ส่วนใหญ่ก็มักจะใช้วัสดุตั้งแต่ดิน ปูนปลาสเตอร์ ไม้ หิน ทองแดง ทองเหลือง แผ่นหิน และแม้กระทั่งไม้ เป็นต้น ในส่วนที่เป็นเทคนิคก็อยู่ที่วัสดุและเครื่องมือที่ใช้ และวัสดุแต่ละประเภทก็ให้คุณสมบัติทางความรู้สึกเฉพาะอย่างไร และยังอาจใช้วัสดุและเครื่องมือหลาย ๆ อย่างมาใช้รวมกันได้ด้วย

เพราะฉะนั้น การจะทำความเข้าใจในผลงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับวัสดุ เทคนิค และวิธีการนั้น จำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์ในการเรียนรู้เป็นสำคัญ การที่มีประสบการณ์มาก โดยได้พบเห็นหรือปฏิบัติการอยู่บ่อย ๆ ในเรื่องนี้ จะเป็นเครื่องบ่งชี้ให้เข้าใจได้กระจ่างชัดว่างานศิลปะแต่ละอย่างที่ปรากฏนั้น สร้างจากวัสดุและเทคนิคชนิดใด เป็นต้น

ที่แท้จริงแล้ว ในการประเมินค่าของศิลปกรรมนั้น ไม่อาจใช้กฎเกณฑ์ที่จะเป็นมาตรฐานตายตัวได้เลย นอกจากประสบการณ์ของผู้ประเมินนั้นเป็นสำคัญ ศิลปินเอกของโลกเป็นจำนวนไม่น้อยเลยที่สร้างสรรค์งานศิลปะชั้นเยี่ยมของโลกให้ปรากฏในโลกของศิลปะ โดยที่ปราศจากกฎเกณฑ์ใด ๆ ที่จะมาเป็นเครื่องวัดความเป็นเลิศและความอัปปลักษณ์ในผลงานของตน และการสร้างสรรค์งานนั้นอาจสวนทางกับความรู้สึกของคนส่วนใหญ่ด้วยซ้ำไป แต่ด้วยจิตวิญญาน

ของความเป็นศิลปินที่แท้จริง ที่มุ่งในการสร้างสรรค์ด้วยความละเอียดอ่อน ประณีตวิจิตรบรรจง โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ในทางวัตถุใด ๆ ในโลก แล้วพยายามด้วยจิตวิญญาณเป็นเดิมพัน ถ้าเป็นผลสำเร็จและก็เป็นที่ยอมรับกันตลอดมา แต่ในช่วงชีวิตของการสร้างสรรค์นั้น ศิลปินหลายท่านในอดีตเป็นบุคคลที่ถูกโลกลืม ปล่อยให้ฟ้าชะตากรรมของชีวิตในโลกสังคมอยู่อย่างทรมาณเต็มไปด้วยความอดอยากยากไร้ แม้กระทั่งสูญเสียทั้งเกียรติยศ ชื่อเสียง ทรัพย์สินใด ๆ ที่ควรจะได้รับ มุ่งแต่ทุ่มเทชีวิตให้กับงานศิลปะอย่างประณีตผากไว้เป็นสมบัติอันอมตะของโลก จนเป็นผลสำเร็จ ศิลปินเหล่านี้เองที่ เป็นผู้สร้างสรรค์แนวทางสันติแก่โลกที่แท้จริง

แต่ในยุคสมัยต่อมา ความเจริญเติบโตของวิชาการมีมากขึ้น วิชาที่ต้องใช้ประสบการณ์แห่งชีวิตจริงเป็นเดิมพันในการสร้างสรรค์คือศิลปะ ก็ถูกรอบงำด้วยวิชาการที่ถูกสร้างขึ้นเป็นกฎเกณฑ์คอยบังคับควบคุมอย่างเป็นแบบแผน อิศรเสรีภาพในตัววิญญาณของศิลปินก็เป็นอันสูญสิ้นไป ศิลปกรรมทุกชิ้นจะดีเลิศหรืออัปลักษณ์เพียงใดก็ขึ้นอยู่กับการแข่งขันกัน ซึ่งก็แต่ละจะต้องตัดสินกันไปตามกฎเกณฑ์ที่วางไว้ นั่นก็หมายความว่า ศิลปกรรมที่ได้รับชัยชนะดีเลิศคือศิลปกรรมที่ถูกควบคุมอยู่ด้วยกฎเกณฑ์หรือแบบที่กำหนดไว้ ซึ่งโดยที่จริงแล้ว นักวิชาการศิลปะหรือนักวิจารณ์ศิลปะ มีความรู้มีเหตุผลในงานศิลปะอย่างเหลือล้น ฉลาดเฉียบคมในทุกด้านของศิลปะ แต่เขาก็ไม่สามารถเป็นหรือเทียบกับไมเคิล แอลเจโล, ลีโอ นาร์โด ดา วินชี หรือ ราฟาเอล ไปได้เลย ทั้ง ๆ ที่ท่านนักศิลปินเหล่านี้อาจไม่รู้ด้วยซ้ำไปว่า กฎเกณฑ์ทางวิชาการเป็นอย่างไร เหตุผลในการสร้างสรรค์งานของท่านเป็นอย่างไร ทั้งอธิบายความหมายในผลงานไม่ได้ด้วย เพราะท่านไม่รู้วิชาการ แต่นักวิชาการและนักวิจารณ์ศิลปะสมัยหลังอธิบายได้

การประเมินค่าตัวเองว่าได้อย่างไร

การได้สัมผัสกับศิลปกรรมแต่ละครั้งนั้น ผู้ดูประเมินว่าตนได้รับอะไรไปบ้าง ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความรู้สึก ความนึกคิด หรือประสบการณ์อะไรก็ตาม สิ่งเหล่านี้สามารถจะเป็นข้อมูลและเหตุผลในการพัฒนาบุคลิกลักษณะนิสัยของตนให้ก้าวหน้าไปอย่างไร หากการประเมินเปรียบเทียบก่อนและหลังจากการได้สัมผัสกับผลงานศิลปะนั้น มีระดับความคงที่หรือเติบโตในความเข้าใจของผลงาน ก็แสดงถึงผลแห่งการพัฒนาจิตวิญญาณของตนในการที่จะเข้าใจงานศิลปะหรือไม่ได้เพียงใด มากหรือน้อย เป็นต้น แต่การพัฒนาในระดับชีวิตของมนุษย์เรานั้นต้องเปลี่ยนแปลงและเรียนรู้ประสบการณ์มากขึ้นเสมอ การได้สังเกตและการเรียนรู้จากผลงาน เท่ากับเป็นการสะสมไว้เป็นพื้นฐานแห่งประสบการณ์ต่อ ๆ ไป นั่นคือความเจริญงอกงามขึ้นนั่นเอง

พฤติกรรมชีวิตศิลปิน : ความเข้าใจชาวซิงคิลปะ

ระพินทรนาถ ฐากูร กล่าวว่า ความปรารถนาพื้นฐานของชีวิต คือความปรารถนาที่จะมีชีวิตอยู่ ความทุกข์ยากในชีวิตจะไม่มีอะไรมากไปกว่าความตาย คือความตายนั่นเองเป็นการสูญเสียความทรمانของชีวิต ความปรารถนานั้นได้เรียกร้องออกมาในอัตราที่กว้างขวางในการฝึกฝนและประสบการณ์เกี่ยวกับความจำเป็นต่าง ๆ ของชีวิต แต่กระนั้น มันก็ไม่ทำให้เรามั่นใจได้ว่า อาหารที่รับประทาน เครื่องนุ่งห่มที่สวมใส่ บ้านเรือนที่อยู่อาศัย แสดงให้เห็นความรู้อย่างมโหฬาร

เหตุการณ์ที่ปรากฏในสังคมมนุษย์ แสดงให้เห็นหน้าที่อย่างหนึ่ง ซึ่งเมื่อว่าโดยส่วนเกินแล้ว ยังถือว่าไม่มีค่าอันสมควร หากว่ามีกรังเพลงที่ไพเราะโง่ ๆ ตัวหนึ่ง ไม่รู้จักวิธีหาอาหารกิน ไม่รู้วิธีจะสร้างรัง หรือไม่รู้จักวิธีที่จะหลบหลีกอันตรายต่าง ๆ นอกจากมีความชำนาญพิเศษในการร้องเพลง สัตว์โลกอื่น ๆ เป็นเพื่อนได้กระตุ้นเตือนโดยให้วิชาว่าด้วยการสืบเผ่าพันธุ์ของมันก็จะทำให้มันอดตายหรือสูญสลายไปโดยภาระหน้าที่ สิ่งที่เราไม่อาจปฏิเสธในสมัยแบบเดียวกันก็แสดงพยานหลักฐาน ถึงความแตกต่างกันมากระหว่างชีวิตของสัตว์กับอารยธรรมของมนุษย์ ความดีพิเศษที่สำคัญก็อยู่ในช่วงของชีวิตอันไม่จำกัดในตัวเขาซึ่งมีอยู่เป็นพื้นฐานอย่างไม่จำกัดขอบเขต ทั้งนี้ก็เพื่อความไฝ่ฝันและสร้างสรรค์ของเขานั่นเอง และก็อยู่ในขอบข่ายแห่งเสรีภาพนี้ด้วย ที่เขาได้ตระหนักรู้ชัดถึงเกียรติภูมิอันประเสริฐ สัจธรรมที่ยิ่งใหญ่รวมทั้งความพึงพอใจด้วยก็เพื่อเป็นผู้เปิดเผยตนเองให้แจ้ง ดำเนินการสำรวจยุคแห่งการสร้างสรรค์ เพื่อค้นหาความสมบูรณ์ในตนเอง

ที่แท้จริงแล้ว สัจธรรมเปิดเผยตัวเองอยู่เสมอในเบื้องหลังแห่งอารมณ์และการจินตนาการในจิตของเรา เรารู้มันได้มิใช่เพราะเราสามารถคิดถึงมันได้ แต่เพราะเรารู้สึกมันได้โดยตรงต่างหาก เพราะฉะนั้น หากสัจธรรมจะถูกปฏิเสธด้วยจิตแห่งเหตุผล (ตรรก) มันก็ไม่อาจถูกจำกัดออกไปจากความรู้สึกได้ เช่นเดียวกับที่เหตุการณ์อย่างหนึ่งเกิดขึ้น อาจเป็นประโยชน์หรือเป็นอันตรายก็ได้ แต่ในฐานะที่เป็นการเปิดเผยคุณค่า ก็อยู่ในข้อเท็จจริงที่ว่า มันก็ได้เสนอประสบการณ์อย่างหนึ่งให้เราด้วยอารมณ์และการจินตนาการ เรารู้สึกตัวเราเองในสนามแห่งอารยธรรมเฉพาะ ความรู้สึกนี้เป็นความดีใจเมื่อมิได้เข้าร่วมกระบวนการเสียงภัยทางร่างกายหรือทางศีลธรรมใด ๆ แต่ที่จริงแล้วเราก็ชอบที่จะรู้สึกแม้ในความกลัว หรือความเศร้าโศก หากถูกแยกออกไปจากผลตอบทางการปฏิบัติทั้งหมด นี่คือเหตุผลของความสนุกเพลิดเพลินของเราในบทละคร โศกนาฏกรรมต่าง ๆ ซึ่งความรู้สึกเจ็บปวดได้เร้าความรู้สึกของเรา

ในสายอารยธรรมตะวันออก สัจธรรมที่เน้นสอนกันมาแต่อดีตอันไกลแสนไกล คือความรู้แจ้งแห่งอัตตาของเราเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ใกล้ชีวิตที่สุด การรู้แจ้งอัตตาคือว่าเป็นความรู้จริงเกี่ยวกับธรรมชาติของชีวิตจริงของตน ศิลปะอันยิ่งใหญ่ที่ให้ความหมายแก่ชีวิตในความงามก็คือเหตุผลที่เข้าใจธรรมชาติแห่งชีวิตตามสภาวะที่เป็นจริงนั่นเอง โดยหลักการนั้น ศิลปะไม่ว่าสาขาใด แขนงใด ต้องถือธรรมชาติเป็นครูเสมอ ธรรมชาติคือป่อเกิดของศิลปะ แต่การถือเอาธรรมชาติเป็นครูนั้นก็ใช่ว่าจะต้องลอกเลียนธรรมชาติเสียจนกระดิกตัวไม่ได้⁽¹⁾ ในด้านการฝึกอบรมด้านการปฏิบัติทางจิตวิญญาณ ล้วนแต่ถือเอาธรรมชาติเป็นแหล่งแห่งการฝึกฝน นักบวชเก่าแก่ของอินเดีย พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาแต่เดิม หรือแม้แต่จิตรกรของจีนโบราณและนักประพันธ์ผลงานวรรณกรรมแห่งญี่ปุ่น ล้วนถือเอาธรรมชาติเป็นครูทั้งสิ้น คือเป็นแหล่งการฝึกฝนจิตวิญญาณให้ละเอียดอ่อน ประณีตลึกซึ้ง มีความซาบซึ้งในชีวิตกับธรรมชาติอย่างประสานกลมกลืนกลายเป็นความสงบเรียบง่ายของชีวิต นี่คือการเข้าใจโลกและชีวิตที่จะบันดาลออกมาในการสร้างสรรค์งานศิลปะ

ศิลปินตามความหมายนี้ ไม่ใช่ลอกเลียนแบบธรรมชาติแต่เป็นเพียงถือเอาธรรมชาติเป็นครูที่เที่ยงตรง และยุติธรรมที่สุดที่แสดงตนเองไปตามกฎแห่งเหตุปัจจัยที่งดงาม ปราศจากมายาเคลือบแฝงในชั้นตอนใด ๆ ทั้งสิ้น ศิลปะจึงจำต้องดิ้นตัวเอง ต้องเปลี่ยนแปลงให้แปลกใหม่อยู่เสมอ หากศิลปินจะเขียนธรรมชาติให้ละเอียดละออทุกอย่าง ก็ควรไปดูภาพถ่ายฟิล์มสีเสียจะดีกว่า.... ทั้งนี้ เพราะศิลปินเขาจะถือเอาธรรมชาติเป็นเพียงสื่อบรรดาลใจเท่านั้น ส่วนจะเห็นงามเห็นดีเห็นชอบออกมาเป็นภาพเขียนนั้น จึงเป็นเรื่องความนึกคิดของจิตรกรเอง ซึ่งในวิธีเดียวกันนั้น ถ้าจิตรกรหลายคนเขียนนมเดียวกัน ภาพเขียนนั้นก็จะไม่เหมือนกันเลยสักรูปเดียว นี่ก็เป็นคำจำกัดความอย่างสั้น ๆ ได้ว่า ศิลปะสิ่งที่เหนือธรรมชาติขึ้นไป⁽²⁾

ความรู้สึกตัวเกี่ยวกับความจริงในตัวเรา ก็คือการยืนยันสนับสนุนในตัวความจริงนั้น ที่มีการประสานติดต่อสัมพันธ์ภาพระหว่างโลกแห่งความจริงกับสิ่งที่ป็นจริงในตัวเราเอง และก็จะป็นสาเหตุให้เกิดสิ่งที่ป็นจริงในตัวเรา คือเกิดพลังแห่งความเข้าใจในมายาการของกระแสโลก ซึ่งเป็นตัวทำให้บุคลิกภาพพร่ามัว โดยปกติแล้วโลกแห่งความรู้ของเรานั้นกว้างใหญ่เกินไปเกิน

(1) น. ณ ปากน้ำ, แนะนำศิลปสากล, หน้า 66

(2) เสมอเดียวกัน, หน้า 67

เนื้อที่แห่งการรายงานข่าวให้เราารู้ได้ และโลกแห่งบุคลิกภาพของเราก็เติบโตขึ้นในเนื้อที่ของมัน โดยประสบการณ์อันกว้างใหญ่ และลุ่มลึกของอัตตาส่วนตัวของเราในจักรวาลของเราเอง โดยการตอบสนองและการจินตนาการ

ในขณะที่โลกนี้ที่เราอาจรู้ได้ด้วยความรู้ ก็ถูกจำกัดเพื่อให้เราเป็นเจ้าของแห่งอวิชชาของเรา คือเป็นโลกแห่งบุคลิกภาพซึ่งสามารถเข้าใจแจ้งชัดได้ด้วยอัตตาส่วนบุคคลของเราเองนั้นถูกจำกัดอยู่ด้วยข้อจำกัดด้วยความลงรอยกันกับการจินตนาการ ในความมืดมนอนธการแห่งภาวะไร้ความรู้สึก ส่วนที่กว้างใหญ่ไพศาลของโลกเราก็ยังคงปรากฏแก่เราเหมือนกับขบวนการแห่งความมืดมัวของเหล่าชนผู้กำลังเดินทางท่องเที่ยวไปตามชั้นต่าง ๆ แห่งความรู้สึกของเรา เรามีความสามารถมากน้อยเพียงไรที่จะยืนยันตัวเองกับโลกนี้ หากมิใช่ในฐานะโลกทั้งหมดอย่างน้อยที่สุดก็สักซีกส่วนหนึ่ง ความสนุกเพลิดเพลินของเราก็ขึ้นอยู่กับสิ่งที่เรารู้สึกตัวเราเองที่จำกัดเช่นเดียวกัน ในศิลปะที่เราแสดงความชื่นชมในจตุรรมนี้ โดยที่โลกนี้ก็เป็นที่ตระหนักรู้อย่างมีความหมายของมนุษย์อย่างเรา

วิชาการทางวิทยาศาสตร์ กระตุ้นให้เราครุ่นคิดถึงความใหญ่โตมหึมาของโลกที่อาจรู้ได้ โดยอาศัยจิตใจของเราเป็นผู้รู้ ครูทางจิตวิญญาณก็ทำให้เราสนุกเพลิดเพลินอยู่ในความเข้าใจแจ่มแจ้งในวิญญาณสากลอันไม่จำกัด (The infinite Spirit) ซึ่งอยู่ในส่วนลึกของข้อเท็จจริงต่าง ๆ ของโลกที่เคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงอยู่ การกระตุ้นของธรรมชาติในแบบศิลปะของเรา ก็คือการตระหนักรู้แจ้งถึงการสำแดงการปรากฏแห่งบุคลิกภาพในโลกของการปรากฏ ความเป็นจริงของชีวิตซึ่งมีอยู่กับการประสานกลมกลืนกับสิ่งที่ป็นจริงภายในตัวเรา การประสานกลมกลืนนี้ไม่อาจรู้สึกได้อย่างลึกซึ้งในที่ไหน แต่จะรู้สึกได้ในที่ที่เรารู้สึกแตกแยกและคิดถึงบ้านช่วงกาลนิรันดร์ เพราะมนุษย์โดยธรรมชาติก็คือศิลปิน

ในด้านของการจินตนาการ ก็มักกล่าวว่าเป็นสิ่งไม่จริง อุดมคติในเรื่องใด ๆ ก็ตาม ซึ่งเป็นเรื่องของความคิดคาดหวัง ก็เป็นสิ่งไม่จริงทั้งสิ้น ซึ่งในความคิดเช่นนี้ สำหรับกรณีของมนุษย์แล้วเป็นเรื่องที่ผิด เพราะชีวิตจริงของมนุษย์ในการสร้างสรรค์ของเขา เป็นสิ่งแสดงภาวะอันไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อกล่าวโดยธรรมชาติแล้ว มนุษย์ก็ไม่แตกต่างไปจากสิ่งทั้งหลายซึ่งเป็นเพียงการมีชีวิตอยู่ แต่มนุษย์จะต้องมีคุณค่าที่เป็นอุดมคติสำหรับตัวเขาเอง และก็เฉพาะความรู้สึกสำนึกของเขาเท่านั้นที่จะรู้ซึ่งในตนเองว่าเป็นจริงอย่างสมบูรณ์ได้ และการจินตนาการของเขาก็เป็นความสามารถที่จะนำทัศนวิสัยให้เห็นสภาวะอันยิ่งใหญ่ของตนเอง ก่อนที่จิตใจจะเห็นด้วยตนเอง

โดยธรรมชาติแห่งจิตวิญญาณของมนุษย์ เราสามารถสร้างความจริงของเราได้ โดยการกระทำภาวะสัมพันธ์ระหว่างกันของความจริงให้เป็นเสียงสูงต่ำได้โดยพฤติกรรม นี่คือนานศิลป์เพราะความจริงมิได้ถูกวางรากฐานไว้ในเนื้อหาสาระของสิ่งต่าง ๆ แต่มีรากฐานอยู่ในหลักแห่งภาวะสัมพันธ์ สัจธรรมเป็นสิ่งที่ไม่จำกัดที่มุ่งอธิบายไปในทางอภิปราย ส่วนข้อเท็จจริงก็เป็นสิ่งที่ไม่จำกัดที่มุ่งหมายไปในด้านวิทยาศาสตร์ ในขณะที่ความเป็นจริงเป็นคำจำกัดความของสิ่งที่ไม่จำกัดซึ่งสัมพันธ์สัจธรรมกับบุคคล ความเป็นจริงเป็นของมนุษย์ ความจริงเป็นสิ่งที่เรารู้สึกถึงโดยสิ่งที่เราชอบใจและแสดงออก เมื่อเรารู้สึกถึงความจริงอย่างแรงกล้า เรารู้สึกตัวเราเอง และความจริงนั้นก็ให้ความดีใจแก่เราด้วย เรามีชีวิตอยู่ในความจริง เราทำให้ข้อจำกัดต่าง ๆ ของความจริงกว้างขึ้นเสมอ ศิลปะและวรรณกรรมต่าง ๆ ของเราเป็นตัวอย่างพฤติกรรมแห่งการสร้างสรรคนี้ ซึ่งก็เป็นรากฐานในตัวมนุษย์นั่นเอง

ข้อเท็จจริงที่ลึกลับเกี่ยวกับสัจธรรมก็คือว่า แม้ปัจเจกบุคคลต่าง ๆ กำลังแยกกันแสวงหาการแสดงออกของตนก็ตาม แต่ความสำเร็จของพวกเขาที่แท้จริงแล้วก็ไม่เคยเป็นเรื่องปัจเจกบุคคลโดยเฉพาะเลย มนุษย์โดยทั่วไปจะต้องพบ รู้สึกและแสดงเป็นตัวแทนในผลงานสร้างสรรค์ของพวกเขาเอง คือมนุษย์ที่เป็นสากลที่เป็นนิรันดร์เป็นผู้สร้างสรรค์อารยธรรมของพวกเขาที่คือการค้นพบที่ต่อเนื่องกันของภาวะแห่งมนุษย์อุตรภาพ หากว่าอารยธรรมนั้นล้มเหลวไปด้วยเหตุใดก็ตามก็แสดงถึงความล้มเหลวของศิลปินด้วย ซึ่งก็คือความล้มเหลวในการแสดงออกนั่นเอง และอารยธรรมนั้นก็สูญสลายไปในสิ่งที่ปัจเจกบุคคลขัดขวางการเปิดเผยตัวเองของสิ่งสากล เพราะความจริงก็คือสัจธรรมของมนุษย์สากลผู้มีอยู่ตลอดกาลนิรันดร์ อีกทั้งความบ้าบิ่นอย่างใดอย่างหนึ่งในส่วนปัจเจกบุคคลของคนทั้งหลายก็ต่อต้านมนุษย์สากลไม่ให้เจริญงอกงามขึ้นมาได้

ความรู้สึกของมนุษย์อารยธรรมตั้งแต่อดีตเป็นต้นมา มีความกระหายที่เชื่อว่าความรู้สึกในสิ่งที่เป็นจริงในอดีตเป็นอมตะ ความเป็นอมตะของอดีตนั้นเอง จะเป็นตัวค้นพบรูปแบบอันไม่อาจสูญสลายไปได้ ความรู้สึกสำนึกในอดีตนั้นเอง เป็นพยานที่ปรากฏชัดมาก เป็นตัวยึดเอาลักษณะแห่งอมฤตภาพไว้ ซึ่งโดยแท้จริงแล้วเราเองก็ไม่อาจนึกคิดเอาได้ว่า มันได้เคยเป็นหรืออาจจะเป็นอมฤตภาพได้หรือไม่ ความเชื่อในลักษณะนี้เอง เราจึงลงความคิดในแนวเดียวกันได้ว่า สรรพสิ่งที่เป็นจริงก็เป็นสิ่งนิรันดร์ด้วย เป็นความเหมาะสมของภาษาที่มีความหมายคงที่ตามเหตุผล ปัจเจกบุคคลที่นักสถาปัตยกรรมได้สลักชื่อไว้บนผนังอนุสาวรีย์อันทรงเกียรติ เป็นวิธีการเอื้ออารีอย่างหนึ่งในการร่วมชื่อของพวกเขาเองไว้กับผลงานศิลปะ เพื่อให้คงอยู่ตลอดกาลและ

สำหรับทุกคน เขาเคยรอให้ศิลปินประเมินคุณค่าที่เต็มเปี่ยมที่สุด ก็ไม่ใช่เพื่อจะทำให้เลอเลิศในตัวเขา แต่เพื่อเป็นข้อเท็จจริงที่น่าตื่นเต้นที่เขาเป็นสิ่งที่เป็นอย่างจริง ๆ นี่ก็คือเขาได้นำเอาสิ่งลึกลับมหัศจรรย์ของภาวะสัตเข้ามาอยู่ในตัวเขา

ในประวัติศาสตร์แห่งอารยธรรมของมนุษย์ เราก็เคยได้พบโอกาสที่มีความรู้สึกสำนึกอันกว้างใหญ่ไพศาล ที่ได้กลายมาเป็นความกระจำงัดขึ้นในฉบับพลัน นั่นคือ ความสำนึกรู้ถึงภาวะแห่งความจริงซึ่งเกิดขึ้นครอบงำความมืดมนอันครอบงำอยู่ในชีวิตประจำวันของเรา เราก็เห็นโลกนี้กลายเป็นโลกที่สว่างไสว และรู้สึกได้ด้วยจิตวิญญาณของเรา ในอินเดียตอนเหนือเมื่อ 2,600 กว่าปีมาแล้ว พระสุรเสียงของพระพุทธเจ้า ได้ทะลุทะลวงความมืดบอดแห่งจิตวิญญาณของมนุษย์ ไปตลอดทะเลอันกว้างใหญ่ไพศาลที่ข้ามพันบ่วงภาระทั้งทางวัตถุและทางศีลธรรมแล้วชีวิตของมนุษย์และโลกของเราก็พบกับความหมายแห่งความจริงอย่างลึกซึ้งในความสัมพันธ์กับบุคคลที่เป็นศูนย์กลาง ผู้ได้เสนอการปลดเปลื้องความรักให้แก่เรา ทั้งนี้ก็เพื่อสร้างสรรค์ประสบการณ์ของมนุษย์ให้เป็นที่รำลึกถึงความมีอยู่ตลอดกาลนิรันดร์ และมนุษย์ก็ตัดสินใจสร้างสิ่งที่เป็นไปได้ยาก นั่นคือ พวกเขาสร้างก้อนหินให้พูดได้ให้ร้องเพลงได้ เสียงร้องครวญครางอันโหยหวนของความสนุกสนานและความหวังในชีวิตได้นำเอารูปแบบอันเป็นอมตะตามขุนเขาและทะเลทรายอันเปล่าเปลี่ยวอ้างว้าง แล้วก็สามารถข้ามความเปล่าเปลี่ยวอ้างว้างอันแห้งเหือด พร้อมทั้งหมู่เมืองอันครคร่ำไปด้วยฝูงชนไปเสียได้ กลายเป็นความพยายามเชิงสร้างสรรค์อันแท้จริงได้มากมายที่ได้สร้างชัยชนะของตนขึ้นในการแกะสลักงานอันมหัศจรรย์ นับเป็นการเผชิญหน้าอุปสรรคต่าง ๆ ที่กำลังเต็มต้นหัวใจอยู่เป็นกิจกรรมแห่งวีระบุรุษที่เหนือส่วนสำคัญแห่งภาคพื้นทวีปภาคตะวันออก นี่เองเป็นการตอบปัญหาได้อย่างชัดเจนที่สุดว่า อะไรคือศิลปะ และคำตอบปัญหานี้ก็คือการตอบสนองของวิญญาณแห่งการสร้างสรรค์ของมนุษย์ในการเรียกร้องความจริง